

การสร้างรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการโครงการ
เพิ่มความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางพระราชรัฐ
ระดับตำบล ในเขตอำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย*

The Construction Model of People Participation Management
Competency Economic Foundation on Citizen Tumbol Project
of Muang Loei District, Loei Province

ชาตรี เพ็งท่า, สุริพร ชานุตรบุญทริก, พระมหาวัฒนา สุรจิตโต (วัฒนา ขันกะชา),
พระสิริชัย คมภิโร (สิริชัย รินฤก) และพระปลัดพนมกรณ์ ฐานิสฺสโร (พนมกรณ์ กับบุญ)

Chatree Pangtham, Sureephon Chabudboontarik,

Phramaha Wattana Suracitto (Wattana Khanthacha),

Phra Sitthichai Khampeero (Sitthichai Rinrit)

and Phrapalad Panomporn Thanissaro (Panomporn Kabbun)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

Mahamakut Buddhist University, Sri Lanchang Campus, Thailand

Corresponding Author, E-mail: chatree_mbu@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างรูปแบบ และ 2) ประเมินรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการโครงการเพิ่มความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางพระราชรัฐระดับตำบลในเขตอำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มเป้าหมายในการร่างรูปแบบ จำนวนทั้งสิ้น 15 คน ประกอบด้วย ประธาน รองประธาน เลขานุการ เจริญญิก และกรรมการกลุ่มเกษตรกร กลุ่มเป้าหมายสำหรับการตรวจสอบรูปแบบ จำนวนทั้งสิ้น 7 คน ประกอบด้วย ตัวแทนภาครัฐ ภาควิชาการ ภาคประชาชน ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และกลุ่มเป้าหมายสำหรับการประเมินรูปแบบ จำนวนทั้งสิ้น 5 คน ประกอบด้วย เกษตรจังหวัด/ผู้แทน พัฒนาการจังหวัด/ผู้แทน อาจารย์ประจำสาขาพัฒนาชุมชน ผู้แทนบริษัทพระราชสามัคคี จำกัด และผู้แทนภาคประชาชน โดยคุณสมบัติของกลุ่มเป้าหมาย คือ เป็นผู้ดำรงตำแหน่งบริหาร

*ได้รับบทความ: 28 ตุลาคม 2564; แก้ไขบทความ: 9 กันยายน 2567; ตอรับตีพิมพ์: 16 กันยายน 2567

Received: October 28, 2021; Revised: September 9, 2024; Accepted: September 16, 2024

กลุ่ม และหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประเด็นการสนทนากลุ่ม แบบสัมภาษณ์เชิงลึก แบบประเมินรูปแบบ และแบบสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการสร้างรูปแบบ พบว่า การดำเนินกิจกรรมเศรษฐกิจฐานราก ตามแนวทางพระราชรัฏฐ์ ทั้ง 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มเกษตร กลุ่มแปรรูป กลุ่มท่องเที่ยว มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของกลุ่ม 5 ด้าน ได้แก่ ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ ร่วมประเมินผล และร่วมรับผลประโยชน์ นอกจากนี้กลุ่มยังมีการนำหลักการบริการจัดการ 4 ด้าน ได้แก่ คน (Man) เงิน (Money) วัสดุอุปกรณ์ (Materials) และการบริหารจัดการ (Management) มาใช้ในการอย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด นำไปสู่การสร้างรายได้ สร้างความมั่นคงอย่างยั่งยืนให้แก่ชุมชน

2. ผลการประเมินรูปแบบ พบว่า อยู่ในระดับระดับดี และสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้การดำเนินงานของกลุ่มประสบผลสำเร็จในการเป็นระบบเศรษฐกิจของชุมชนที่เน้นการพึ่งตนเอง มีการช่วยเหลือเอื้อเฟื้อซึ่งกันและกันได้นั้นคือการมีภาคีเครือข่ายที่เข้มแข็ง คอยติดตาม ประสานงาน สนับสนุนช่วยเหลือการดำเนินงานในด้านต่างๆ ของกลุ่ม

คำสำคัญ: รูปแบบการมีส่วนร่วม; การจัดการโครงการเพิ่มความเข้มแข็ง; เศรษฐกิจฐานราก

Abstract

The objectives of the research were to generate and to assess the model of the public participation in organizing the civil state project of subdistrict-level grassroots economy enhancement in Mueang Loei district, Loei province. The study was engaged in the qualitative approach. The target group was a total of fifteen key informants; a chairman, a deputy chairman, a secretary, a treasurer, and representatives of agricultural groups. The target group for the model examination accounted for seven representatives from state, academic, civil, and private sectors, including the civil society; the target group for the model assessment made up of five representatives; Director of Loei Provincial Agricultural Extension Office, Director of Loei Provincial Community Development Office, a lecturer on Community Development, a representative from Pracharath Rak Samakkee Co., Ltd., and a civil society representative, whose qualifications were executive-level persons of involved agencies. The research instruments comprised the in-depth interview, the model assessment, and the non-participant observation. the content analytics was utilized for data analysis.

The research findings were as follows:

1. The model creation revealed that the grassroots economy activities, oriented to the civil state, were operated in three groups of agriculture, agricultural product processing, and tourism. There were more opportunities for people to participate in five operational aspects of the groups: co-thinking, co-planning, co-operation, co-assessment, and co-benefit. In addition, all the groups utilized the 4M principle: Man, Money, Materials, and Management, to provide the community with money, stability, and sustainability.

2. The model assessment was found to be at a good level. The most important thing leading to the groups' success was the economic system of the community with self-dependence, mutual-assistance and hospitality. Specially, the community was firmly packed with good network partners to monitor, coordinate, cooperate, support and assist the groups' operations.

Keywords: Participation Model; Project Organization; Strengthen Local Economy

1. บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยอยู่ในจุดที่เปราะบางอย่างที่สุด (Extremely Vulnerable Position) ทั้งนี้ หากมองย้อนกลับไปเพียงหนึ่งทศวรรษที่ผ่านมาพบว่าสิ่งที่ทำให้ประเทศไทยอยู่ในจุดที่เปราะบางมีสาเหตุอันเนื่องมาจากการประสบกับภาวะ “วิกฤติซ้ำซาก” ถึง 3 ครั้ง เริ่มต้นจากวิกฤติต้มยำกุ้งในปี 2540 วิกฤติทางการเมืองระหว่างปี 2551-2554 และการเผชิญกับมหาอุทกภัย ในช่วงปลายปี 2554 จะเห็นได้ว่า ระดับความรุนแรงและความเสียหายเพิ่มระดับมากขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2558) เมื่อประเทศไทยต้องเผชิญกับวิกฤติครั้งแล้วครั้งเล่า สะท้อนประเด็นปัญหาด้านความมี “เสถียรภาพ” ของการเป็นประเทศที่มีความเปราะบางอย่างที่สุด ซึ่งสะท้อนปัญหาทางด้านความยั่งยืนและการเผชิญ

กับความเสี่ยงทั้งระบบสะท้อนประเด็นปัญหาทางด้าน “ความมั่นคงปลอดภัย” ในการดำรงชีวิตและทรัพย์สินของผู้คน ชุมชนซึ่งเป็นหน่วยที่เล็กที่สุดและเป็นฐานที่สำคัญของประเทศ จึงได้รับผลกระทบอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทั้งทางตรงและทางอ้อม ไม่ว่าจะเป็นความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจากภายนอก ได้แก่ การก่อเกิดพลวัตการแข่งขันกันในทางเศรษฐกิจและสังคมโลกๆ รวมถึงการเปลี่ยนแปลงภายใน “ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้ และระดับความเจริญที่แตกต่างกันระหว่างสังคมเมืองกับชนบท” กล่าวคือช่องว่างในทางเศรษฐกิจการส่งเสริมการเกษตรที่พึ่งพิงปัจจัยการผลิตจากภายนอกและพึ่งพาตลาดภายนอกเป็นหลักการเข้าไม่ถึงการศึกษาหาความรู้ที่เป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนา รวมถึงความเท่าเทียมกันในกระบวนการพัฒนาของ

ประชาชนในเมืองและชนบท (สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน), 2553)

จากการพัฒนาประเทศหรือนโยบายของรัฐที่ผ่านมามุ่งเน้นความเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยได้เปลี่ยนโครงการทางการเกษตรไปสู่การปลูกพืชเชิงเดี่ยวที่ใช้สารเคมีเป็นหลัก ทำให้ดินเสื่อมสภาพและต้องลงทุนสูงขึ้น มีการบุกรุกป่าเพื่อเพิ่มพื้นที่เพาะปลูก ทำลายป่าชายเลนเพื่อเลี้ยงกุ้ง เป็นการทำลายทรัพยากร ความอุดมสมบูรณ์ลดลง อีกทั้งราคาผลผลิตก็ขึ้นอยู่กับตลาดโลก ทำให้เกษตรกรประสบภาวะขาดทุนเป็นหนี้เป็นสิน หลายรายต้องเสียที่ดินทั้งบ้านช่องเปลี่ยนแปลงสภาพมาขายแรงงานในเมือง และอีกจำนวนมากไม่มีทางออกต้องทนอยู่กับภาวะหนี้สินที่พอกพูนมากขึ้นประการถัดมาคือระบบเศรษฐกิจหลักในอดีตดังกล่าวข้างต้น ยังก่อให้เกิดภูมิปัญญาของคนในท้องถิ่นนับแสนชนิด เช่น ภูมิปัญญาด้านการปลูกพืชที่หลากหลายในลักษณะเกษตรกรรมยั่งยืน การประมงที่ใช้เครื่องมือที่เหมาะสม ภูมิปัญญาด้านการอนุรักษ์พันธุกรรม ภูมิปัญญาการถนอมอาหาร ภูมิปัญญาด้านหัตถกรรม ฯลฯ ซึ่งภูมิปัญญาเหล่านี้ในอดีตไม่ได้หวังสร้างขึ้นมาเพื่อค้าขาย แต่เป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตปกติ เช่น การถนอมอาหารไว้กินนานๆ สานเสื้อผ้าไว้ใช้หรือแลกเปลี่ยนกัน เป็นต้น นี่คือนั่นที่มีอยู่คู่กับสังคมไทยมานาน และเป็นปัจจัยที่ทำให้ระบบเศรษฐกิจฐานรากมั่นคงแข็งแรง ดังนั้นแล้วการจะทำให้เกิดความเข้มแข็งของระบบเศรษฐกิจฐานราก จะต้องให้ความสำคัญกับทุนเดิมทั้ง 3 ประการที่ชุมชนมีอยู่ นั่นคือฐานทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งเป็นที่มาของอาชีพหลัก

ฐานภูมิปัญญาอันเป็นที่มาของอาชีพรอง และฐานองค์การการเงินของชุมชน ซึ่งชุมชนสามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือ และเป็นที่พักทางเศรษฐกิจแบบพึ่งพากัน

อำเภอเมือง จังหวัดเลย นับได้ว่าเป็นอีกอำเภอหนึ่งที่ได้รับผลพวงจากการพัฒนาและนโยบายของรัฐบาลดังกล่าวมาแล้วนั้นเป็นอย่างมาก จนก่อให้เกิดการพัฒนาที่มุ่งเน้นวัตถุและความเจริญของสิ่งของมากกว่า “คน” ดังจะเห็นได้จากรายงานโครงการเพิ่มความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐระดับตำบลของอำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย พบว่า โครงการดังกล่าวขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างแท้จริง จนเกิดปัญหาคือยิ่งขาดคนมาที่จะมาดูแล ไม่มีภาครัฐมาใส่ใจ มีเพียงให้ชุมชนทำรายงานแล้วก็รายงานต่อในระดับที่สูงขึ้นไป ทำให้ชุมชนไม่เกิดความเข้มแข็ง

ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงได้จัดทำขึ้นเพื่อค้นหาตัวชี้วัดเพื่อนำไปสู่การพัฒนา โดยเน้นการมีส่วนร่วมของภาคพลเมืองเป็นหลัก เพื่อนำไปสู่การพัฒนาตามแนวนโยบายแห่งรัฐบาลที่มุ่งเน้นการสร้างความรู้ความ “มั่งคั่ง มั่นคง เศรษฐกิจพอเพียงและการพัฒนาที่ยั่งยืน” ก่อให้เกิดแนวทางของ “ประชารัฐรักสามัคคี” ซึ่งประชารัฐ คือ ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาควิชาการ ภาคประชาสังคม และภาคประชาชน ช่วยกันแก้ปัญหา และคิดหาทางสร้างอนาคตให้กับประเทศไทย ผ่านโครงสร้างการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศที่มุ่งมั่นลดความเหลื่อมล้ำ พัฒนาคุณภาพคน และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน โดยมียุทธศาสตร์ที่แน่นอน และหนึ่งในนั้น

คือคณะทำงานการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและ
ประชารัฐ โดยมีเป้าหมายคือเศรษฐกิจชุมชน
เข้มแข็ง ประชาชนมีความสุข และมีรายได้เพิ่มขึ้น
โดยสิ่งที่สามารถสร้างรายได้ให้แก่ชุมชนได้ 3 อย่าง
ได้แก่ การทำการเกษตร การแปรรูปผลิตภัณฑ์ และ
การท่องเที่ยวโดยชุมชน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างรูปแบบการมีส่วนร่วมของ
ประชาชนในการจัดการโครงการเพิ่มความเข้มแข็ง
ของเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐระดับ
ตำบล ในเขตอำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย

2. เพื่อประเมินรูปแบบการมีส่วนร่วม
ของประชาชนในการจัดการโครงการเพิ่มความเข้ม
แข็งของเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ
ระดับตำบล ในเขตอำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพกับ
กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คณะวิจัยได้
แบ่งกลุ่มเป้าหมายออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มเป้าหมาย
ในการร่างรูปแบบ จำนวนทั้งสิ้น 15 คน ประกอบด้วย ประธาน รองประธาน เลขานุการ เภรัญญิก
และกรรมการ กลุ่มเกษตรกร ได้แก่ กลุ่มสับปะรด
ไร่ม่วง กลุ่มท่องเที่ยว ได้แก่ กลุ่มทอผ้าไทเลยบ้าน
ก้างปลา และกลุ่มแปรรูป ได้แก่ นำนมข้าวกล้อง
งอกและผลิตภัณฑ์แปรรูปถั้วฝัก กลุ่มละ 1 คน
กลุ่มเป้าหมายสำหรับการตรวจสอบรูปแบบ จำนวน
ทั้งสิ้น 7 คน ประกอบด้วย ตัวแทนภาครัฐ ตัวแทน
ภาควิชาการ ตัวแทนภาคประชาชน ตัวแทนภาค

เอกชน และตัวแทนภาคประชาสังคม และกลุ่ม
เป้าหมายสำหรับการประเมินรูปแบบ จำนวนทั้งสิ้น
5 คน ประกอบด้วย เกษตรจังหวัด/ผู้แทน พัฒนาการ
จังหวัด/ผู้แทน อาจารย์ประจำสาขาพัฒนาชุมชน
ผู้แทนบริษัทประชารัฐสามัคคี จำกัด และผู้แทน
ภาคประชาชน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่
ประเด็นการสนทนากลุ่ม แบบสัมภาษณ์เชิงลึก
แบบสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม และแบบประเมิน
การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา โดยมี
ขั้นตอนการสร้างรูปแบบ คือ

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาและวิเคราะห์บริบทของ
กลุ่มเป้าหมายทั้ง 3 กลุ่ม แล้วนำข้อมูลมาจัดทำร่าง
รูปแบบการมีส่วนร่วมโดยคณะวิจัย จัดสนทนากลุ่ม
เพื่อให้กลุ่มเป้าหมาย พิจารณาแก้ไข และเพิ่มเติม
รูปแบบ พร้อมบันทึกการสังเกต

ขั้นตอนที่ 2 นำรูปแบบการมีส่วนร่วมของ
ประชาชนในการจัดการโครงการเพิ่มความเข้มแข็ง
ของเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐระดับ
ตำบล ในเขตอำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย ที่ได้ไป
สัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย จำนวนทั้งสิ้น 7 คน
เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง และความเหมาะสม
ของรูปแบบ พร้อมปรับแก้ไขและจัดทำรูปแบบที่
สมบูรณ์

ขั้นตอนที่ 3 นำแบบประเมินรูปแบบการ
มีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการโครงการเพิ่ม
ความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทาง
ประชารัฐระดับตำบล ในเขตอำเภอเมืองเลย
จังหวัดเลย ให้กลุ่มเป้าหมาย จำนวนทั้งสิ้น 5 คน
ประเมินความเป็นไปได้ และความง่ายต่อการ
ปฏิบัติ

4. สรุปผลการวิจัย

จากการดำเนินการวิจัยการสร้างรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการโครงการเพิ่มความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐระดับตำบล ในเขตอำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย คณะวิจัยขอสรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. ผลการสร้างรูปแบบ พบว่า สิ่งสำคัญที่จะช่วยให้การดำเนินงานของกลุ่มประสบผลสำเร็จในการเป็นระบบเศรษฐกิจของชุมชนคือ เน้นการพึ่งตนเอง มีการช่วยเหลือเอื้อเฟื้อซึ่งกันและกันได้นั้นซึ่งมีสาระสำคัญ ดังต่อไปนี้

1.1 การมีส่วนร่วม โดยกลุ่มต้องเปิดโอกาสและสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนเข้าร่วมกิจกรรม ดังต่อไปนี้ร่วมคิด กลุ่มมีการประชุมกันเป็นประจำทุกเดือน เพื่อสรุปและวิเคราะห์ผลการดำเนินงานในช่วงที่ผ่านมา ร่วมกันคิดรูปแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ร่วมกันคิดในเรื่องของการตลาดร่วมวางแผน กลุ่มมีการวางแผนร่วมกันอย่างต่อเนื่องเพื่อพัฒนาผลผลิตหรือผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพรักษาระดับคุณภาพของผลิตภัณฑ์ โดยมีการวางแผนการทำงาน วางแผนการผลิต วางแผนการแปรรูป โดยคำนึงถึงความต้องการของตลาดเป็นหลักร่วมดำเนินการ กลุ่มให้ทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการโดยเน้นการทำงานตามหน้าที่ประจำ รวมถึงการปรับเปลี่ยนหรือเพิ่มการเรียนรู้ในการทำงานอื่นๆ นอกจากงานประจำของตน เป็นการเพิ่มทักษะความสามารถในด้านอื่นๆ เพื่อลดปัญหาการขาดแรงงานเมื่อมีสมาชิกป่วยไม่สามารถมาทำงานได้ร่วมประเมินผล กลุ่มมีการประเมินผลการดำเนินงานอย่างน้อยเดือนละ

1 ครั้ง เพื่อประเมินว่าการดำเนินงานที่ผ่านมาเป็นอย่างไรบ้าง มีปัญหาและอุปสรรคอย่างไร แล้วนำผลการประเมินมาพัฒนาปรับปรุงผลิตภัณฑ์ และร่วมรับผลประโยชน์ กลุ่มมีสวัสดิการให้กับสมาชิกที่หลากหลายและมีรายได้ที่มั่นคงแก่สมาชิกกลุ่ม

1.2 การบริหารจัดการ การดำเนินงานกลุ่มมีการนำหลักการบริหารจัดการมาใช้ให้คุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด โดยมีคน (Man) กลุ่มมีการพัฒนาคนอย่างต่อเนื่อง โดยมีการอบรมให้ความรู้กับสมาชิกกลุ่มอย่างสม่ำเสมอ อย่างน้อยปีละ 1-2 ครั้ง เพื่อเพิ่มความรู้ความสามารถ และให้มีทักษะเพิ่มมากขึ้นเงิน (Money) กลุ่มมีการทำบัญชีเพื่อให้รู้ถึงต้นทุนการผลิต รายรับรายจ่ายของกลุ่ม รวมถึงผลกำไร เพื่อสามารถนำข้อมูลมาวางแผนการดำเนินงานต่อไปวัสดุอุปกรณ์ (Materials) กลุ่มมีการใช้วัสดุอุปกรณ์อย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด โดยเน้นการแปรรูปผลผลิตเพื่อเพิ่มมูลค่าการนำวัสดุที่เหลือจากการแปรรูปมาทำผลิตภัณฑ์เพิ่มเติม รวมถึงการลดต้นทุนการผลิตด้วยวิธีการต่างๆ จากการศึกษาวิจัย และการบริหารจัดการ (Management) กลุ่มมีการควบคุมการดำเนินงานโดยการติดตามผลจากการประชุมประจำเดือน มีการวิจัยผลผลิตอย่างต่อเนื่อง มีการกำหนดกฎเกณฑ์อย่างเคร่งครัดเพื่อให้ทุกคนได้ปฏิบัติตามเพื่อไม่ให้สินค้าและผลิตภัณฑ์ล้นตลาด รวมถึงมีการควบคุมผลผลิตให้มีคุณภาพอยู่เสมอ และมีการประสานงานกันระหว่างกลุ่มและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง

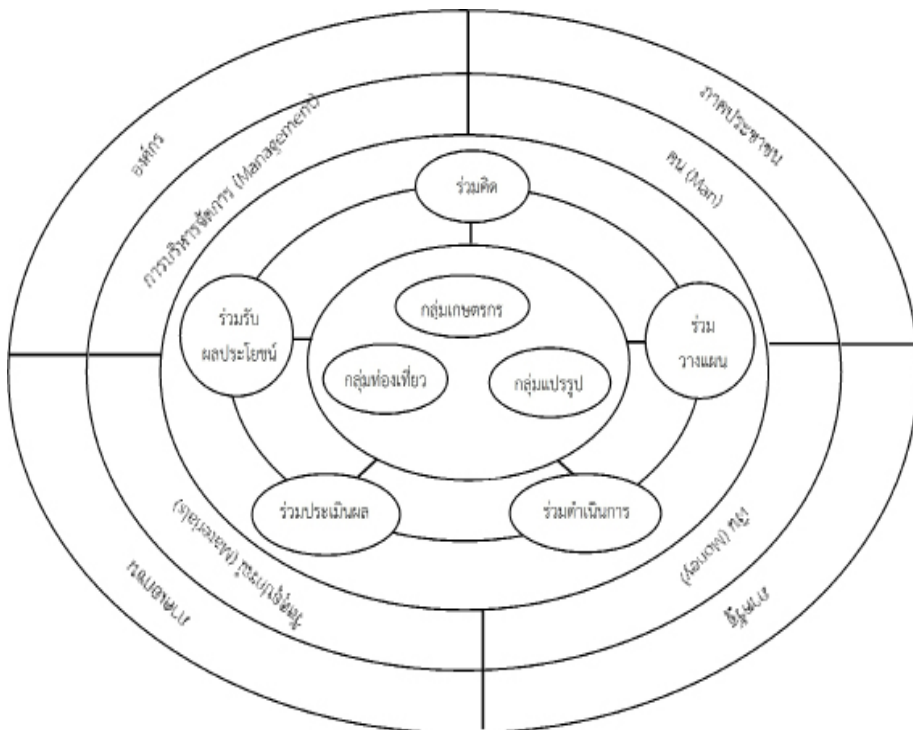
2. ผลการประเมินรูปแบบ พบว่า รูปแบบมีความเป็นไปได้และความง่ายต่อการปฏิบัติ

มีคะแนนประเมินในระดับระดับดี โดยมีคะแนน 80% ขึ้นไป นอกจากรูปแบบมีสาระสำคัญประกอบด้วย การมีส่วนร่วม โดยคำนึงถึงหลักการบริหารจัดการแล้ว สิ่งสำคัญอีกประการคือ ภาศิเครือข่าย ได้แก่ ภาคประชาชน จุดเด่น คือ มีฝีมือ มีความสามารถผลิตสินค้า รักบ้านเกิด ภาครัฐ จุดเด่น คือ มีองค์ความรู้ เทคโนโลยี การค้นคว้าวิจัยเพื่อต่อยอด ภาคเอกชน จุดเด่น คือ ทันสมัย บริหารจัดการเก่ง มีทุนที่คล่องตัว และองค์กร จุดเด่น คือ ทำงานเชิงลึก เกาะติด มีเครือข่ายมาก จากจุดเด่นของแต่ละภาคส่วนจะส่งเสริมในเรื่องการให้ความรู้ และการดำเนินการต่างๆ ของกลุ่ม เช่น การแลกเปลี่ยนสินค้า การต่อรอง การพัฒนาคุณภาพ

ผลผลิต การแปรรูป การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ การขอมาตรฐานต่างๆ การทำบรรจุภัณฑ์ การจัดการทางการตลาดที่เหมาะสม เป็นต้น การที่กลุ่มมีภาคิเครือข่ายที่เข้มแข็ง คอยติดตาม ประสานงาน สนับสนุนช่วยเหลือการดำเนินงานในด้านต่างๆ ของกลุ่ม จะช่วยให้กลุ่มประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ สามารถยกระดับรายได้และพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้น

ดังนั้น คณะวิจัยขอเสนอรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการโครงการเพิ่มความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐระดับตำบล ในเขตอำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการโครงการเพิ่มความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐระดับตำบล ในเขตอำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย

5. อภิปรายผลการวิจัย

จากการดำเนินการวิจัยการสร้างรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการโครงการเพิ่มความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐระดับตำบล ในเขตอำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย คณะวิจัยขอเสนอการอภิปรายผลดังนี้

1. การสร้างรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการโครงการเพิ่มความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐระดับตำบล ในเขตอำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย สิ่งสำคัญคือ กลุ่มที่ดำเนินกิจกรรมเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ ทั้ง 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มเกษตรกร กลุ่มแปรรูป กลุ่มท่องเที่ยว มีการเปิดโอกาสและสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของกลุ่ม 5 ด้าน ได้แก่ ร่วมคิด กลุ่มมีการประชุมกันเป็นประจำทุกเดือน เพื่อเปิดโอกาสและรับฟังความคิดเห็นของทุกคน ร่วมวางแผน กลุ่มมีการวางแผนร่วมกันอย่างต่อเนื่อง ซึ่งในการวางแผนนี้คำนึงถึงความต้องการของตลาดเป็นหลัก ร่วมดำเนินการ กลุ่มมีการแบ่งหน้าที่การทำงานอย่างชัดเจน ทุกคนปฏิบัติตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย โดยกลุ่มจะเน้นมอบหมายงานตามความถนัดและความสามารถของบุคคล ร่วมประเมินผล กลุ่มมีการประเมินทุกเดือนจากการประชุมประจำเดือน ว่าผลการดำเนินงานที่ผ่านมาเป็นอย่างไรบ้าง มีอะไรที่ต้องเพิ่มเติมหรือปรับปรุง แล้วนำผลการประเมินมาพัฒนาปรับปรุงผลผลิตและผลิตภัณฑ์ ร่วมรับผลประโยชน์ กลุ่มมีการกระจายรายได้ที่เป็นธรรม และมีสวัสดิการต่างๆ เช่น

สวัสดิการรักษายาบาล สวัสดิการงานศพ เป็นต้น นอกจากนี้กลุ่มยังมีการนำหลักการบริการจัดการ 4 ด้าน ได้แก่ คน (Man) กลุ่มมีการพัฒนาคนอย่างต่อเนื่อง โดยการอบรมเพื่อให้มีความรู้ความสามารถ มีทักษะเพิ่มขึ้น เงิน (Money) กลุ่มมีการจัดการเงินทุนของกลุ่ม โดยมีการทำบัญชีเพื่อให้รู้ถึงต้นทุนการผลิต รายรับรายจ่ายและกำไร วัสดุอุปกรณ์ (Materials) กลุ่มมีการนำวัสดุมาใช้อย่างคุ้มค่า และมีการลดต้นทุนการผลิต มีการแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้า และการบริหารจัดการ (Management) กลุ่มมีการควบคุมการดำเนินงาน โดยการติดตามผลจากการประชุมประจำเดือน มีการวิจัยอย่างต่อเนื่อง มีการตั้งคณะทำงานนำไปสู่การสร้างรายได้ สร้างความมั่นคง อย่างยั่งยืนให้แก่ชุมชน ทั้งนี้เป็นเพราะว่า การขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากสู่เป้าหมายการมีรายได้ การมีคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน กลุ่มที่ดำเนินกิจกรรมเศรษฐกิจฐานรากต้องสร้างความเข้มแข็งภายในกลุ่มก่อน ดังนั้นการเปิดโอกาสและการกระตุ้นให้ประชาชนตระหนักถึงการเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่การร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ ร่วมประเมินผล และร่วมรับผลประโยชน์ เป็นการสร้างความรู้สึกความเป็นเจ้าของทำให้เกิดความรัก ห่วงแหน เต็มใจที่จะเข้าร่วมและพัฒนากลุ่มอย่างเต็มกำลัง นอกจากนี้การนำหลักการบริการจัดการมาใช้ในการอย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด จึงเป็นสิ่งที่ช่วยให้กลุ่มดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับบรรณารักษ์ พัฒนาพงศา (2546, หน้า 4) ที่กล่าวว่า การมีส่วนร่วมจึงมิใช่มีส่วนร่วมอย่างผิวเผิน แต่เข้าร่วมด้วยอย่างแท้จริง

ยิ่งขึ้นและการเข้าร่วมนั้นต้องเริ่มตั้งแต่ขั้นแรก จนถึงขั้นสุดท้ายของโครงการ สอดคล้องกับงานวิจัยของเพชรสุดา เขียรเทียนทอง และประทีป มากมิตร (2562, หน้า 68-78) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการประชารัฐของหมู่บ้านดงไม้แดง อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี ได้เสนอแนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมโครงการประชารัฐของหมู่บ้านดงไม้แดง อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี สามารถสรุปได้ดังนี้ ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน ควรมีการใช้สื่อประชาสัมพันธ์ที่เข้าถึงคนในชุมชน อาทิ เสียงตามสาย เวทีประชาคม ใช้ผู้นำชุมชนเป็นสื่อกลางสร้างความตระหนักให้ประชาชนเห็นประโยชน์ในการร่วมกันวางแผน ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ภาครัฐควรเป็นหลักในการประสานและอำนวยความสะดวกให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม การใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัวของผู้นำชุมชนขอความร่วมมือ ตลอดจนสร้างแรงจูงใจในการเข้าร่วม อาทิ ค่าตอบแทน ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ สร้างความเป็นธรรมและโอกาสที่ประชาชนจะได้รับผลประโยชน์จากโครงการอย่างเท่าเทียม และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ควรสร้างกลไกหรือวิธีที่จะเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมเข้ามาตรวจสอบโครงการตั้งแต่เริ่มโครงการ ตลอดจนเปิดเผยข้อมูลข่าวสารต่างๆ ที่สามารถตรวจสอบการดำเนินการของโครงการได้ และสอดคล้องกับสมคิด บางโม (2542, หน้า 61) กล่าวว่า การจัดการสามารถประยุกต์ใช้ได้กับองค์กรทุกประเภท สามารถประยุกต์ใช้ได้กับผู้บริหารทุกคน การจัดการจึงเป็นศิลปะที่วัดด้วยการใช้คน เงิน วัสดุ

อุปกรณ์ขององค์กร และนอกองค์การอย่างมีประสิทธิภาพ

2. การประเมินรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการโครงการเพิ่มความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐระดับตำบล ในเขตอำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย พบว่า รูปแบบมีความเป็นไปได้และง่ายต่อการปฏิบัติ มีคะแนนประเมินในระดับระดับดี โดยมีคะแนน 80% ขึ้นไป โดยรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการโครงการเพิ่มความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐระดับตำบล ในเขตอำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย นอกจากมีสาระสำคัญประกอบด้วย การมีส่วนร่วม 5 ด้าน คือ ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ ร่วมประเมินผล ร่วมรับผลประโยชน์ โดยคำนึงถึงหลักการบริหารจัดการ ได้แก่ คน (Man) เงิน (Money) วัสดุอุปกรณ์ (Materials) การบริหารจัดการ (Management) แล้ว สิ่งสำคัญที่จะช่วยให้การดำเนินงานของกลุ่มประสบผลสำเร็จในการเป็นระบบเศรษฐกิจของชุมชนที่เน้นการพึ่งตนเอง มีการช่วยเหลือเอื้อเฟื้อซึ่งกันและกันได้นั้น คือการมีภาคีเครือข่ายที่เข้มแข็ง ทั้งนี้เป็นเพราะว่า จุดเด่นของแต่ละภาคส่วนส่งผลต่อประสิทธิภาพของกลุ่ม เพราะภาคีเครือข่ายคอยติดตาม ประสานงาน สนับสนุนช่วยเหลือการดำเนินงานของกลุ่ม ไม่ว่าจะเป็นด้านการพัฒนาผลผลิต การแปรรูป การพัฒนาแบบผลิตภัณฑ์ การขอมาตรฐานต่างๆ เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับผู้บริโภค การทำบรรจุภัณฑ์ที่ทันสมัย การจัดการตลาดที่เหมาะสม เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอิทธิพงษ์

นาครอด (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบนโยบายประชารัฐกับการพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดชุมพร พบว่า รูปแบบนโยบายประชารัฐกับการพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดชุมพร ประกอบด้วย การให้หลักประกันสิทธิเสรีภาพการจัดการแก้ไขความขัดแย้งในสังคมด้วยสันติ วิธีการสร้างเสริมสมรรถนะของประชาชนและพลังทางสังคม การสร้างภาคีเพื่อการพัฒนาการปรับคุณภาพการมีส่วนร่วมในการพัฒนา การส่งเสริมท้องถิ่นให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาและการเสริมสร้างศักยภาพขององค์กรพัฒนาเอกชนและองค์กรประชาชน

ทั้งนี้จังหวัดชุมพรควรมีการพัฒนายุทธศาสตร์ด้านอื่นๆ เช่น การส่งเสริมการท่องเที่ยว การพัฒนาการผลิตสินค้าเกษตรและเกษตรอุตสาหกรรม การส่งเสริมการลงทุนพาณิชย์กรรม และการท่องเที่ยว การเชื่อมโยงองค์กรเครือข่ายชุมชนและการบริหารจัดการของสมาชิกกลุ่มอาชีพ กลุ่มผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชน การบริหารจัดการด้านสาธารณูปโภคการบำรุงรักษา การซ่อมแซมโครงสร้างพื้นฐานและภาครัฐควรมีนโยบายมาร่วมสนับสนุนงบประมาณในการส่งเสริมสนับสนุนการประกอบอาชีพวิสาหกิจชุมชนขนาดย่อม สอดคล้องกับงานวิจัยของ หทัยชนก คะตะสมบุรณ์ (2562, หน้า 474-488) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาศักยภาพของชุมชนเพื่อสร้างเศรษฐกิจฐานรากอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษา ตำบลเนินศาลา อำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์ ผลการศึกษาพบว่า เศรษฐกิจฐานรากต้องสร้างความร่วมมือในทุกระดับและทุกมิติ เพื่อให้เกิด

ความร่วมมือให้บรรลุเป้าหมาย สัมพันธภาพที่ดีทั้งระดับกลุ่มต่อกลุ่ม กลุ่มกับชุมชน ตำบล อำเภอ จังหวัด ภูมิภาค เวที หรือรวมตัวกันเป็นเครือข่าย ประเด็นต่างๆ ได้ เช่น เครือข่ายเกษตรอินทรีย์ เครือข่ายข้าว เครือข่ายประมง พื้นบ้าน เครือข่ายท่องเที่ยวโดยชุมชน เครือข่ายภูมินิเวศน์ วิถีวัฒนธรรม หรือการสร้างความร่วมมือระหว่างชุมชนกับหน่วยงานต่างๆ และสอดคล้องกับศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (2545, หน้า 18) กล่าวว่า 4 M's ถือเป็นปัจจัยพื้นฐานที่ใช้ในการบริหาร เพราะการบริหารจะประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย ต้องอาศัยบุคลากรที่มีคุณภาพมีปริมาณเพียงพอ ต้องได้รับงบประมาณสนับสนุน การดำเนินการเพียงพอ ต้องมีวัสดุอุปกรณ์ที่เหมาะสมกับความต้องการของแผนงานและโครงการและต้องมีระบบการจัดการที่ดีมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด ที่กล่าวว่า การจัดการเป็นงานที่ต้องอาศัยปัจจัยต่างๆ ในการดำเนินการ ซึ่งการบริหารจัดการทุกประเภทจำเป็นต้องอาศัยปัจจัยหรือทรัพยากรทางการบริหารจัดการที่สำคัญ ได้แก่ คน (Man) เงิน (Money) วัสดุอุปกรณ์ (Material) และการจัดการ (Management) สอดคล้องกับวิสูตร จิระดำเกิง (2543, หน้า 5) การจัดการโครงการ (Project Management) จึงเป็นการจัดการที่ใช้ทรัพยากรต่างๆ ที่มีอยู่อย่างเหมาะสมและสมบูรณ์ที่สุดเพื่อให้การดำเนินโครงการบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยทรัพยากรในที่นี้หมายถึง บุคลากร รวมถึงความเชี่ยวชาญ และความสามารถที่มีอยู่ ความร่วมมือของทีมงานเครื่องมือเครื่องใช้ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ตลอดจนข้อมูลระบบงานเทคนิค เวลา

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญในการขับเคลื่อนพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและประชารัฐอย่างจริงจัง

1.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรลงพื้นที่เพื่อติดตามการดำเนินงานกลุ่ม เพื่อนำข้อมูลศักยภาพ ปัญหาอุปสรรค และความต้องการของกลุ่มมาวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาช่วยเหลือกลุ่มต่อไป

1.3 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจ ฐานราก และประชารัฐโดยเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนจริงๆ

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) เพื่อหาแนวทางการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการโครงการเพิ่มความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐระดับตำบล ในเขตอำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย เพราะจะทำให้มีการพัฒนาเชิงลึกมากขึ้น

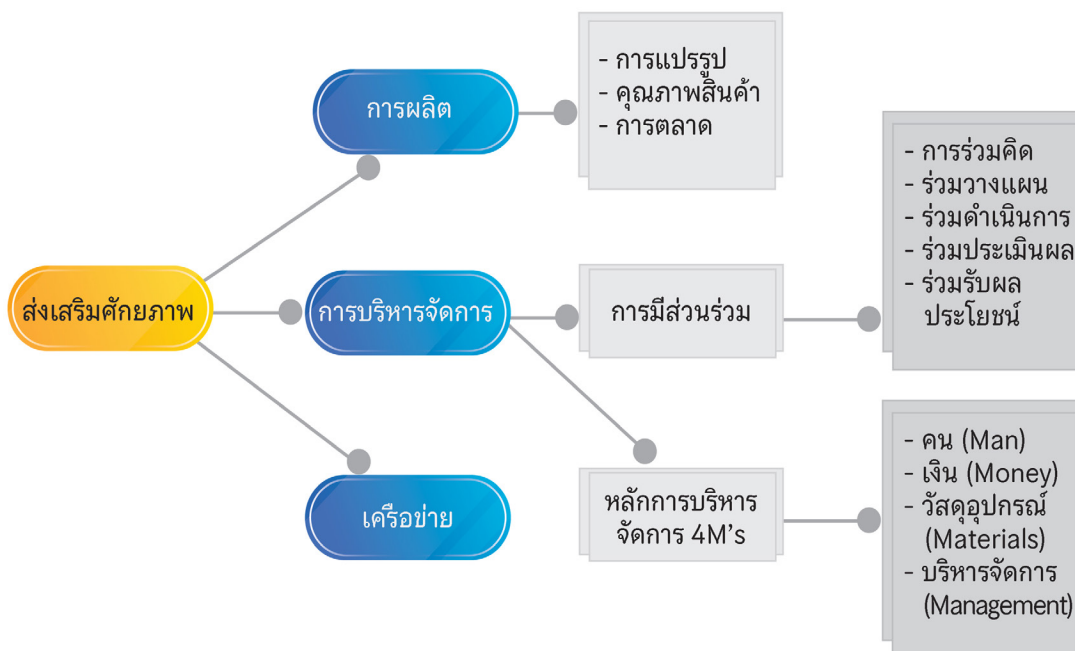
2.2 ควรมีการทำการศึกษาวิจัยปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการโครงการเพิ่มความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐระดับตำบล ในเขตอำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย เพราะถ้าทราบปัจจัย

ที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการโครงการเพิ่มความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐระดับตำบล ในเขตอำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย ทำให้สามารถลำดับความสำคัญของปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาความเข้มแข็งของกลุ่ม ซึ่งสามารถนำไปวางแผนการพัฒนาได้ดีขึ้น

2.3 ควรศึกษาวิจัยรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการโครงการเพิ่มความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐในเขตจังหวัดเลย เพราะจะทำให้เศรษฐกิจฐานรากของจังหวัดเลยมีความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

จากการศึกษาพบว่า การศึกษาการสร้างรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการโครงการเพิ่มความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐระดับตำบล เป็นการสร้างความเข้มแข็งและพัฒนาคุณภาพชีวิตแก่ชุมชนในเขตอำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย มีส่วนช่วยส่งเสริมศักยภาพทั้งด้านการผลิต การบริหารจัดการ การกระตุ้นให้ประชาชนเกิดตระหนักถึงความสำคัญ และประโยชน์ที่ตนพึงได้รับจากการเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการตั้งแต่ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ ร่วมประเมินผล และร่วมรับผลประโยชน์ นอกจากนี้เป็นการสร้างภาคีเครือข่ายเพื่อเชื่อมโยงช่วยเหลือด้านการผลิต การแปรรูป การแลกเปลี่ยนสินค้า การต่อรอง คุณภาพผลผลิต และรูปแบบผลิตภัณฑ์

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

- นรินทร์ชัย พัฒนพงศา. (2546). *การมีส่วนร่วม: หลักการพื้นฐาน เทคนิคและกรณีตัวอย่าง*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สิริลักษณ์การพิมพ์.
- เพชรสุตา เขียรเทียนทอง และประทีป มากมิตร. (2562). การมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการพระราชดำริของหมู่บ้านดงไม้แดง อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี. *Journal of Humanities and Social Sciences Thonburi University*, 14(1), 68-78.
- วิสูตร จิระคำเกิง. (2543). *การบริหารโครงการ*. ปทุมธานี: วรณกวี.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. (2541). *การวิจัยธุรกิจ*. กรุงเทพฯ: เพชรจรัสแสงแห่งโลกธุรกิจ.
- สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน). (2553). *ปัจจุบัน/ปฏิวัติกษ์/ปฏิรูป ชุมชนท้องถิ่น จัดการตนเองสู่การปฏิรูปประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน).
- สมคิด บางโม. (2545). *องค์การและการจัดการ*. กรุงเทพฯ: วิทย์พัฒน์.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2558). รายงานผลการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ 3 ปี ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

หทัยชนก คะตะสมบุรณ์. (2562). การพัฒนาศักยภาพของชุมชนเพื่อสร้างเศรษฐกิจฐานรากอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษาตำบลเนินศาลา อำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร, 8(2), 474-488.

อธิพงษ์ นาครอด. (2561). รูปแบบนโยบายประชารัฐกับการพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดชุมพร. (ดุชนินพนธ์รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

